

Відгук офіційного опонента

кандидата юридичних наук, доцента, начальника кафедри адміністративного та конституційного права Навчально-наукового інституту права, правоохоронної діяльності та психології Пенітенціарної академії України **КРУПКО Яни Михайлівни** на дисертаційну роботу **ОНИЩЕНКА Владислава Вячеславовича** на тему: «Нормативно-правове регулювання здійснення контролю за обробкою персональних даних», поданої на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи. Динамічний розвиток цифрових технологій, масштабне впровадження високоавтоматизованих систем обробки інформації та глобалізація інформаційних потоків зумовили кардинальне зростання цінності персональних даних як одного з ключових ресурсів сучасного суспільства. Водночас системні цифрові трансформації створюють нові виклики та загрози для фундаментальних прав і свобод людини, насамперед права на недоторканність приватного життя (приватність) та захист персональних даних. У цих умовах спроможність держави побудувати дієву, адаптивну та ефективну систему контролю за обробкою персональних даних є не лише необхідною умовою забезпечення права особи на інформаційне самовизначення, а й важливим чинником національної безпеки та правопорядку.

Актуальність обраної Владиславом Онищенком теми визначається сучасним станом адміністративно-деліктного механізму захисту персональних даних, який дисертант досліджує на основі систематизованого аналізу судової практики за статтями 188-39 та 188-40 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі — КУпАП) за 2022–2025 роки. Наведені у праці статистичні показники зростання кількості звернень громадян щодо порушень права на захист персональних даних на тлі одночасного скорочення кількості складених протоколів за ст. 188-39 КУпАП переконливо засвідчують, що сутність проблеми полягає не стільки в дефіциті нормативного регулювання, скільки в неспроможності чинного інституту

адміністративної відповідальності забезпечити невідворотність реагування на виявлені правопорушення.

У сучасних умовах, пов'язаних із системним упровадженням технологій штучного інтелекту в приватному та публічному секторах, а також із високими ризиками кібератак на державні електронні інформаційні ресурси в умовах правового режиму воєнного стану, це дослідження набуває особливого практичного значення для формування дієвого механізму фінансової та адміністративної відповідальності суб'єктів обробки персональних даних. Водночас чинна модель притягнення до адміністративної відповідальності створює процесуальні бар'єри, які суттєво знижують ефективність санкційного впливу та потребують комплексної законодавчої реформації.

Особливої ваги проблематика набуває у контексті євроінтеграційного курсу України та необхідності гармонізації національного законодавства про захист персональних даних (у тому числі санкційного механізму) із вимогами ст. 58 Регламенту (ЄС) 2016/679 (GDPR) щодо коригувальних і санкційних повноважень наглядового органу.

Дисертаційне дослідження узгоджується з положеннями Дорожніх карт з питань верховенства права, реформи державного управління та функціонування демократичних інституцій, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 р. № 475-р, а також із Перспективними напрямками дисертаційних досліджень за спеціальністю 081 «Право».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується методологічною цілісністю дослідження, послідовною логікою побудови наукового пошуку, використанням комплексу сучасних загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, а також належною теоретико-правовою та емпіричною базою. У процесі підготовки праці автором критично опрацьовано

та системно проаналізовано 204 джерела, що охоплюють наукові праці, нормативно-правові акти й матеріали правозастосовної практики.

Нормативно-правову основу дослідження становлять Конституція України, Закон України «Про захист персональних даних», Кодекс України про адміністративні правопорушення, Регламент (ЄС) 2016/679 (GDPR), Конвенція Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Модернізована Конвенція 108+.

Теоретичне підґрунтя праці складають фундаментальні здобутки вітчизняних і зарубіжних учених у галузях адміністративного, інформаційного, конституційного права та теорії держави і права.

Емпіричну базу дослідження становить репрезентативний масив судових рішень за 2022–2025 роки за статтями 188-39 та 188-40 КУпАП, а також щорічні доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2013–2025 роки. Достовірність і об'єктивність одержаних кількісних та якісних показників забезпечуються безпосереднім опрацюванням автором первинних матеріалів Єдиного державного реєстру судових рішень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших у вітчизняній юридичній науці праць, де інститут адміністративної відповідальності у сфері обробки персональних даних проаналізовано на основі комплексного емпіричного аналізу правозастосовної практики, а не лише догматичного опису чинних нормативних приписів.

Конкретний науковий внесок здобувача, що визначає новизну дослідження, полягає в тому, що у праці:

Уперше виокремлено та систематизовано причинно-наслідкові групи факторів низької ефективності адміністративної відповідальності за порушення законодавства про обробку персональних даних, а саме: законодавчі, організаційні, правозастосовні, інституційні та системні (підрозділ 2.3);

Удосконалено концептуальне розмежування контролю за обробкою персональних даних і судового захисту прав суб'єктів персональних даних, а також розроблено й обґрунтовано п'ятирівневу типологію суб'єктів контролю за критеріями правової природи суб'єкта та юридичної сили його рішень (підрозділ 2.1);

Сформульовано авторську дефініцію поняття «контроль за обробкою персональних даних» як здійснюваної на систематичній основі або за зверненням діяльності уповноважених суб'єктів, спрямованої на встановлення відповідності процесів обробки персональних даних вимогам законодавства та на захист прав суб'єктів персональних даних із застосуванням належних заходів правового впливу.

Повнота викладу матеріалів та практичне значення результатів. Основні наукові результати дисертації повною мірою відображено в 5 наукових працях: 3 статтях у наукових фахових виданнях України з юридичних наук та 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у: правотворчій діяльності - під час удосконалення Закону України «Про захист персональних даних», КУпАП, а також при розробці законопроектів про внесення змін до законів України «Про медіа», «Про охорону дитинства» та інших нормативно-правових актів; правозастосовній діяльності - для підвищення ефективності діяльності наглядових і контролюючих органів у сфері захисту персональних даних; освітньому процесі - під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Конституційне право», «Актуальні проблеми адміністративного права та процесу», а також при підготовці підручників, навчальних посібників і методичних матеріалів.

Оцінка змісту дисертації. Структура роботи побудована логічно правильно. Дисертант в належній послідовності від загального до окремого, у межах трьох розділів, які охоплюють вісім підрозділів, вступу та висновків, дослідив визначені в завданнях питання.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, найважливіші результати дослідження, наводить перелік публікацій, у яких викладені основні результати представленого дослідження. Анотація викладена українською і англійською мовами.

У вступі визначено об'єкт, предмет та завдання дослідження, наведено актуальність обраної теми, сформульовано положення щодо новизни і практичної цінності результатів дослідження, зазначено особисті внески дисертанта та інформацію про апробацію дисертації на профільних заходах.

Наукові результати дисертаційного дослідження відзначаються комплексністю та практичною спрямованістю. Зроблені висновки логічно узагальнюють отримані результати та відображають завершеність проведеної роботи.

У дисертації немає текстових запозичень без належного посилання на джерела чи інших виявів академічної недоброчесності. Робота оформлена відповідно до встановлених нормативних вимог і написана грамотною українською мовою, що відповідає науковому стилю.

Наукова цінність дисертації полягає не лише в її інформативності, а й у чіткій структурі викладу, аргументованому науковому дискурсі та логічному формулюванні ідей, що значно полегшує сприйняття матеріалу та свідчить про високий рівень дослідження.

Авторські тези, висновки та рекомендації відрізняються ґрунтовністю, а трактування ключових понять дослідження є доступним для сприйняття і переконливим.

Отримані висновки повною мірою відповідають меті, завданням і результатам роботи. Вони мають стислий характер, поєднують теоретичну значущість із практичною спрямованістю, а також мають значення для розвитку юридичної науки.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Незважаючи на високу оцінку дисертаційного дослідження В. В. Онищенка, у роботі присутні певні дискусійні положення, що потребують додаткового обговорення, а саме:

1. Щодо обґрунтування референтної моделі зарубіжного досвіду (підрозділ 3.1): Обґрунтовуючи стандарт незалежності наглядового органу, дисертант звертається до практики Національної комісії з питань інформатики і свобод Франції (CNIL). Проте у роботі бракує належного теоретико-методологічного аргументування вибору саме цього органу як референтного, поза увагою автора залишився досвід органів захисту даних інших держав-членів ЄС із моделлю навантаження та ресурсного забезпечення, подібною до української.

2. Щодо аргументації процесуальних строків (підрозділ 3.3): Дискусійним є пропонуване автором подовження строків притягнення до адміністративної відповідальності (ст. 38 КУпАП) до 6 місяців, а для триваючих правопорушень - до 12 місяців. Вказані строки не підкріплені розрахунковими даними про середню тривалість стадій провадження (виявлення правопорушення, складення протоколу, передача справи до суду та її судовий розгляд), через що залишається не до кінця з'ясованим, чи є саме такий строк оптимальним для розв'язання виявленої проблеми.

3. Щодо нормативного усунення прогалини малозначності (підрозділ 3.3): Автор обґрунтовано констатує відсутність нормативно закріплених критеріїв малозначності діяння (ст. 22 КУпАП), що призводить до суб'єктивізму та довільності судейського розсуду (у 20% справ за ст. 188-39 КУпАП). Однак серед сформульованих у підрозділі 3.3 законопроектних пропозицій відповідні спеціальні критерії малозначності саме для правопорушень у сфері захисту персональних даних не запропоновані. Відтак виявлену прогалину лише констатовано, але не усунуто авторськими нормативними розробками.

Висловлені зауваження мають полемічний характер, не знижують наукової цінності та теоретичної значущості виконаної праці, а навпаки - підкреслюють її новаторський характер і складність предмета дослідження.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу дисертації в опублікованих працях, виконання вимог

академічної доброчесності). Аналіз дисертаційного дослідження підтверджує дотримання автором принципів академічної доброчесності.

Дисертаційне дослідження відповідає встановленим вимогам як заформальними, так і за науково-методологічними критеріями, що свідчить про його завершеність і готовність до подальшого обговорення в науковому середовищі.

Тема дисертації є вкрай актуальною, а сформульовані автором висновки та рекомендації мають належну аргументацію, відзначаються науковою новизною і становлять цінність не лише з теоретичної, а й з практичної точки зору.

Робота оформлена відповідно до встановлених вимог, що висуваються до дисертаційних досліджень, і написана грамотною юридичною мовою. Дисертація відповідає спеціальності, за якою здійснено дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертація **ОНИЩЕНКА Владислава Вячеславовича** на тему: **«Нормативно-правове регулювання здійснення контролю за обробкою персональних даних»**, подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право, є самостійною завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 03.04.2019 р. № 283, 19.05.2023 р. № 502 та від 03.05.2024 р. № 507), вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019 р. № 759), та пп. 5-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21.03.2022 р. № 341, 19.05.2023 р. № 502 та від 03.05.2024 р. № 507), а її автор **ОНИЩЕНКО Владислав Вячеславович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань **08 Право** за спеціальністю **081 Право**.

Офіційний опонент:

начальник кафедри адміністративного
та конституційного права
Навчально-наукового інституту права,
правоохоронної діяльності та психології
Пенітенціарної академії України,
підполковник внутрішньої служби,
кандидат юридичних наук, доцент

Яна КРУПКО